

Квартальник») (Нью-Йорк), був постійним автором часопису «Свобода», зокрема циклу публікацій «Українці в Азії», дописував до газет «Український Прометей» (Детройт), «Гомін України» (Торонто) та інших видань. Низка його статей церковної тематики з'явилася в «Українському Православному Календарі» (Баунд-Брук).

Визначний філателіст, Іван Світ у Харбіні, згодом — у Шанхаї був власником філателістичної крамнички, у США став членом і головою Союзу українських філателістів, редактором його друкованого органу «Український Філателіст» (1961—1972 рр.).

1. Енциклопедія Українознавства : слов. частина : перевид. в Україні. — Л., 1993. — Т. 2. — С. 776.
2. Кулеша Н. «Щире Слово» (1919—1920 рр.) з Владивостока — українська газета на Зеленому Клині / Надія Кулеша // Збірник праць Науково-дослідного центру періодики. — Л., 2010. — Вип. 2(18). — С. 128—138.
3. Попок А. Громадсько-політичне та релігійне життя українців на Далекому Сході в ХХ ст. / Андрій Попок // Український історичний журнал. — К., 1998. — № 6. — С. 54—68.
4. Попок А. Українські поселення на Далекому Сході : іст.-соціолог. нарис / Андрій Попок. — К., 2001. — 303 с.
5. Проненко В. Харківський Світ з Далекого Сходу [Електронний ресурс] / Владислав Проненко. — Режим доступу: http://www.mediaport.ua/gazeta/pages.php?gazeta_id=25&material_id=23&page=18.
6. Світ І. Українсько-японські взаємини 1903—1945: Історичний огляд і спостереження / Іван Світ. — Нью-Йорк, 1972. — 372 с.
7. Сенік Я. Іван Світ про українців Далекого Сходу / Ярослав Сенік // Наукові записки Національного університету «Острозька академія»: Історичні науки. — Острог, 2008. — Вип. 11. — С. 355—363.
8. Энциклопедия Забайкалья [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://encycl.chita.ru/encycl/person/?id=881>.

Ольга Катола

ПУБЛІЦИСТИЧНИЙ ДОРОБОК ВАСИЛЯ ВИТВИЦЬКОГО

Проаналізовано публіцистичну спадщину Василя Витвицького.

Ключові слова: *Західна Україна, українська діаспора, українська музична культура, музичні радіопередачі, музикологія, музично-громадська діяльність, публіцистичні тексти і виступи.*

Проанализировано публицистическое наследие Василя Витвицького.

Ключевые слова: *Западна Україна, українська еміграція, українська музикальна культура, музикальні радіопередачі, музикологія, музикально-общественная діяльність, публицистические тексти и выступления.*

The publicistic heritage of Vasyl Vytvytskyi has been analyzed.

Key words: *Western Ukraine, the Ukrainian diaspora, the Ukrainian musical culture, musical radio broadcasts, musicology, musical and public activities, publicistic texts and performances.*

Василь Витвицький — знаний в широкому українському світі (і «за океаном» також — не тільки на рідній землі!) музикознавець, композитор, музично-громадський діяч — до часу здобуття Україною незалежності, за лихою традицією примусового безпам'ятства належав до когорти проскрибованих осіб, які, однак, творили, по суті, наріжний камінь українського духовного світу.

Біографія В. Витвицького слугує класичним прикладом долі людини на цивілізаційному межів'ї, долі, позначеної трагізмом епохи, болючими зламами і втратами, але яка завжди дає шанс вижити і жити у світі за законами людського існування [1—3; 6]. Східна провінція Австро-Угорської держави, полікультурна маленька і затишна Коломия... Народження майбутнього діяча української музичної культури на землі, освяченій величною історичною постаттю — князем Данилом Галицьким, на теренах Східної Європи, серед країн із тисячолітньою історією, позначене глибоким символічним змістом. Українська гімназія у Коломиї, філософічний відділ Українського таємного університету у Львові, музикологічні студії в Ягеллонському університеті у Кракові, викладання у Перемишльській філії Музичного інституту ім. М. Лисенка, а після захисту докторської дисертації — директорування у ньому, редакторство в Українському видавничому інституті, діяльність у Союзі українських професійних музик... 1944 р. — еміграція до Баварії, згодом — до США, де вповні втілено замисли його долі. Творчий ентузіазм, розмаїті наукові зацікавлення, широкий діапазон фахових знань В. Витвицького реалізовувалися у різних ділянках — це творення музики, музикологія, педагогіка, музично-громадська робота, організація музичного життя, редагування, бібліотекарська справа тощо.

Після доленосних подій 1990-х рр. «многотрудне» життя В. Витвицького набуває нового смислу — усе здобуте і створене донести до спраглою правди і знань тогочасного читача, роз'яснити суть і значення наукових досліджень, популяризувати набутки українських композиторів та виконавців, узагальнювати українську музичну історію й окреслювати перспективи поступу різноаспектного мистецтва музики тощо. Відзначимо, що майже сімдесят років В. Витвицький був і активним учасником, і свідком музичних дійств та акцій як на рідних теренах, у Західній Україні, так і в країнах поселення української діаспори. Тож його своєрідний літопис-хроніка української музичної культури набув неоціненного значення для дослідників особливо в контексті її нерозривних зв'язків зі світовою музичною історією.

Шлях В. Витвицького як композитора, музикознавця, диригента, педагога й організатора починається в далеких 1920-х рр. на теренах Галичини. Перед нами — класичний взірець шляхетної відданості людини справі національного утвердження українства у сфері музичної культури в умовах бездержавного існування.

Вагомий публікаторський доробок В. Витвицького, що охоплює наукові розвідки, музикологічні статті та публіцистичні тексти, огляди й рецензії, можна структурувати таким чином: 1) публікації до історії української та світової музики з акцентуванням, звісно, українського сегмента, як-от: «Українські впливи у Шопена» (Діло. — 1934. — 3—6 трав.); «Музичне життя Галичини» (Альманах «Нового Часу» на 1938 рік. — 1937. — С. 145—147); «Улюблені народні пісні Т. Шевченка» (Наші Дні. — 1942. — Берез.); «Борис Лятошинський (1895—1968)» (Новий Шлях. — Торонто, 1968. — 15 черв.); «Опера “Анна Ярославна” Антона Рудницького» (Сучасність. — 1970. — Ч. 1. — С. 58—61); «Польська новітня музика» (Сучасність. — 1972. — Квіт.); «Музичне життя Америки — його досягнення й невдачі» (Свобода. — 1982. — 9—10 лип.); 2) публікації, присвячені музично-громадському життю, зокрема: «Пропаганда і музика» (Свобода. — 1962. — 11 жовт.); «На загроженому відтинку» (Новий Шлях. — 1967. — 19 серп.); «Свідчення Дмитра Шостаковича» (Сучасність. — 1980. — Лип.—серп.); «Музика і перебудова» (Свобода. — 1988. — 30 верес.); 3) огляди та рецензії, наприклад: «Шевченківський концерт учениць Семінарії і школи

ім. Шашкевича в Перемишлі» (Український Бескид. — Перемишль, 1934. — Берез.); «Концерт з творів Барвінського» (Новий Час. — 1938. — 26 груд.); «“Травіята” Дж. Верді на сцені Оперного театру» (Львівські Вісті. — 1943. — 14 січ.); «Музика на Мюнхенських тижнях української культури» (Арка. — Мюнхен, 1948. — Ч. 5); «Детройтський струнний оркестр» (Свобода. — 1952. — 17 черв.); «Варшавська осінь і Київська весна» (Сучасність. — 1984. — Верес. — С. 61—66); «На прославлення Тисячоліття» (Свобода. — 1987. — 20 берез.).

Різні періоди життєвого шляху В. Витвицького позначені плідною діяльністю у важливих царинах музично-громадського життя. У Львові впродовж 1937—1944 рр. сформувалося добірне товариство освічених музикантів, які поставили перед собою завдання — вивести українське музичне мистецтво із вузької стежини любительського позиціонування на широкий шлях професіоналізму, шлях європейського розуміння ролі музики у житті людини та суспільства. Одним із перших кроків до окресленої мети було створення 1934 р. Союзу українських професійних музик — СУПРОМу. У 1937 р. почав виходити журнал «Українська Музика» — як орган СУПРОМу, а згодом (від 1939 р.) — і Музикологічної комісії Наукового товариства ім. Шевченка. «“Українська Музика” має бути тим мостом, що через нього нав’яжеться контакт між музично-фаховим світом і ширшими колами громадянства та приведе до повного, обопільного розуміння» (Українська Музика. — 1937. — Берез. — С. 1).

У зазначений період В. Витвицький позиціонувався як компетентний фахівець-музикознавець, публікації якого прикрашали шпальти поважних львівських видань — часописів «Діло», «Львівські Вісті», «Назустріч», «Наші Дні», «Новий Час» [4, с. 4]. Грунтовні статті музично-мистецької тематики, доволі часто — з помітним публіцистичним струменем, огляди музичних дійств, відгуки та рецензії на різноманітні творчі концерти й оперні спектаклі знаходили вдумливого і вдячного читача. Певна частина матеріалів його авторства була «учасницею» жвавої дискусії щодо місця і значення української музичної культури в контексті світового музичного процесу. Особливу увагу В. Витвицький приділяв популяризації українського музичного мистецтва на європейських теренах та ширше — у світі. Тематичне осердя досліджуваних публікацій

становили зв'язки історії української музики із форматною історією України та рідного народу й взаємовпливи та взаємопроникнення музичної культури різних націй, з акцентуванням тих, які жили поруч і взаємини з якими характеризувалися складнощами, наприклад польської.

У полі зору В. Витвицького під час проживання в еміграції постійно перебувало музичне життя на теренах України в період її існування у складі СРСР. Як щирого патріота, відданого служителя рідної культури, його боляче вражало упосліджуюче ставлення компартійної влади до української, зокрема музичної, культури, не мовлячи вже про політичні утиски, що призводили до її занепаду й стагнації. Особливо акцентується демонстративне вивищення російської й загалом радянської культури над українською, трактування її як меншовартісної. Так, у статті «Українська тематика в журналі “Советская музыка”» (Сучасність. — 1966. — Квіт.) автор підкреслює: «Не було б нічого поганого у виявах любові і прив'язання до свого, виявах національної гордості. Російський народ, особливо на полі музичної творчості, має чим пишатися. Але коли ці вияви супроводяться неувагою і презирством до інших народів, та ще й у журналі—офіціозі міністерства культури СРСР, тоді це прояви національної нетерпимості і великодержавного шовінізму».

Як важливий крок на шляху створення власної трибуни для українських композиторів і виконавців та популяризації української музичної творчості оцінює В. Витвицький вихід у світ журналу «Музика», трактуючи його як орган української музичної публіцистики («Музика» — нарешті! // Сучасність. — 1970. — Трав.). Публіцист ще кілька разів торкався означеної теми, зазначаючи поважний фаховий рівень українського музикознавства, оригінальність аналізу, однак не обминав критикою властиву тому часу необ'єктивність міркувань, загальне панування ідеологічних штампів тощо (По сторінках київської «Музики» // Сучасність. — 1980. — Берез.; Сто випусків київської «Музики» // Свобода. — 1987. — 20 берез.).

Окремою яскравою сторінкою у публіцистичному доробку В. Витвицького були його блискучі виступи у радіоєфірі. Цей сегмент діяльності музикознавця і публіциста започаткувався у музичній редакції Львівського радіо ще в 1930-х рр. Підтвердженням

розуміння В. Витвицьким важливості цього засобу передавання інформації слугують статті, вміщені у журналі «Українська Музика», — «Музика в програмі радіо» (1937. — Черв.) та «Українська музика в програмі радіо» (1937. — Верес.). На його переконання, радіо має виконувати насамперед просвітницьку функцію, популяризуючи здобутки творців і виконавців української музики. Ще одним виявом діяльності В. Витвицького в означеному аспекті була його участь у музичних радіопередачах, підготовлених редакцією музичних радіо-програм, яка функціонувала у Детройті (США) впродовж 1970-х рр. (Українська радіограма в Детройті // Сучасність. — 1976. — Черв.). В. Витвицький як редактор готував до виходу в ефір музичні програми, де, зокрема, розкривається правда про походження й національне обличчя творчості українських митців, яких Росія нахабно «привласнювала», зараховуючи до когорти своїх музичних талантів.

Музичне радіомовлення відіграло суттєву роль у донесенні до широкої слухачької аудиторії оригінальних і цікавих знань про досягнення української музичної культури. Двадцять п'ять монографічних передач, а також передачі, присвячені музиці в житті великих українців — Т. Шевченка, І. Франка, Лесі Українки, а ще церковній, балетній, камерній музиці, — присутній доробок В. Витвицького у цій царині.

Необхідно відзначити, що виразний публіцистичний характер статей В. Витвицького визначався насамперед суспільно-політичними реаліями та культурною ситуацією, що творили тло й атмосферу, в якій він працював.

Діяльний учасник музично-творчого процесу, що охоплює вагомий історичний період, свідок й учасник численних помітних мистецьких акцій, В. Витвицький не обминув увагою жодної сфери культурно-музичного життя Галичини та України загалом й діаспори. Про його подвижницьку діяльність на ниві української музичної культури свідчить бібліографічний список наукових праць та публікацій, що охоплює майже 250 позицій [1, с. 120—125].

«Вагомістю свого наукового і публіцистичного слова музикознавець зробив великий внесок у покращення співжиття і взаємодії двох супротивних політичних систем другої половини ХХ сторіччя. Творчість В. Витвицького, без сумніву, матиме свій вплив на

розвиток української музики і музикознавства. Вона спрямована в майбутнє і перекликається з ідеями політики культури Ігнаци Падеревського, в здійсненні якої вирішальне значення мають культурні зв'язки між народами за безпосередньою участю митців і діячів. Над словами музикознавця замисляться прийдешні покоління, вже далекі від конкретних подій його часу, в них знайдуть втілення ідеї чесності, захисту національної правди та культурної ідентичності.

Василь Витвицький своєю працею будував мости між Сходом і Заходом. Ці мости повинні забезпечувати безупинний рух в обміні духовними цінностями між Україною та світовою спільнотою» [5, с. 17—18], — ось як виважено й проникливо дослідником Любомиром Лехником узагальнено «труди й дні» визначного українця, позначені шляхетністю помислів, рішучістю творчого чину.

1. *Витвицький В.* За океаном : зб. ст. / Василь Витвицький ; ред.-упоряд. Ю. Ясиновський. — Л., 1996. — 162 с.
2. *Витвицький В.* Музикознавчі праці. Публіцистика / Василь Витвицький ; упоряд. Л. Лехник. — Л., 2003. — 400 с.
3. *Витвицький В.* Музичними шляхами : спогади / Василь Витвицький. — Мюнхен, 1989.
4. *Зубеляк М.* Василь Витвицький — музикознавець / Мар'яна Зубеляк // Витвицький В. За океаном : зб. ст. / Василь Витвицький ; ред.-упоряд. Ю. Ясиновський. — Л., 1996. — С. 3—8.
5. *Лехник Л.* Василь Витвицький — митець і вчений / Любомир Лехник // Витвицький В. Музикознавчі праці. Публіцистика / Василь Витвицький ; упоряд. Л. Лехник. — Л., 2003. — С. 8—18.
6. *Ясиновський Ю.* Василь Витвицький / Ю. Ясиновський // Культурологічні проблеми української музики. — К., 2002. — Вип. 16.